

1. INTRODUCCIÓ

En aquest primer capítol introductori es presenten els objectius de l'estudi, l'estructura, la metodologia utilitzada i les àrees d'estudi en les que s'ha realitzat el treball de camp, concretament els barris Centre, Ègara i Roc Blanc de la ciutat de Terrassa.

1.1. Objectius

L'objectiu principal d'aquest estudi és oferir recomanacions per orientar les polítiques sobre el temps a nivell municipal a partir del coneixement de l'oferta horària dels comerços i serveis de la ciutat de Terrassa i la percepció i la pràctica de l'ús i la gestió del temps per part de les dones adultes (grup de 25-50 anys) que hi resideixen.

Aquest objectiu principal queda desglossat en els quatre objectius específics següents:

1. Conèixer i analitzar els horaris dels comerços i serveis (escolars, financers, sanitaris, administratius i de transport), així com de les entitats ciutadanes;
2. Analitzar com les dones objecte d'estudi distribueixen el seu temps entre les diferents activitats que realitzen al llarg de la jornada: treball productiu, treball reproductiu, temps per la mobilitat, activitats personals de formació, relació, recreació... i els factors que condicionen aquesta distribució;
3. Detectar el grau de satisfacció d'aquestes ciutadanes en relació a l'oferta horària de Terrassa i el grau d'ajustament d'aquests horaris a les seves necessitats personals;
4. Recollir els desitjos i propostes d'aquest sector de la població per una millora de l'organització horària de la ciutat, que repercuteixi en una millor qualitat de vida i en una nova organització del temps de treball, compatible amb els projectes de vida personals i amb la necessitat social de redistribuir el treball, tant en l'àmbit professional com en l'àmbit domèstic.

1.2. Estructura de l'estudi

Aquest estudi s'estructura en tres capítols centrals, un capítol introductori, un capítol de resultats i recomanacions, una bibliografia i un seguit d'annexos complementaris del text.

El capítol segon fa un breu repàs a les enquestes més recents sobre l'ús del temps en el marc espanyol o català. El capítol tercer està dedicat a l'anàlisi de l'oferta horària de la ciutat, és a dir a la descripció dels horaris practicats pel

comerç, els centres escolars i altres serveis de la ciutat de Terrassa, a partir de l'anàlisi dels horaris de tres barris concrets, caracteritzats més endavant. Els continguts d'aquest capítol s'han desenvolupat a partir del treball de camp i de les informacions recollides en les entrevistes exploratòries.

El capítol quart és el capítol principal, el que ofereix l'anàlisi de la vivència del temps quotidià per part de les dones adultes de Terrassa. Concretament s'analitzen les opinions, percepcions i propostes de les dones de Terrassa en relació al temps de treball productiu, al temps de treball reproductiu, el temps de transport, el temps lliure o temps disponible i el temps nocturn, així com també en relació a l'oferta horària i de serveis de la ciutat en el marc de la seva vida quotidiana.

1.3. Metodologia

La metodologia utilitzada per a la realització de l'estudi és fonamentalment de tipus qualitatiu. Les tècniques utilitzades han estat les entrevistes exploratòries i les entrevistes en profunditat, les fitxes informatives, l'observació directa, les consultes telefòniques i les consultes a Internet.

El treball de camp s'ha dividit en dues fases de diferent intensitat i durada. La primera fase ha consistit en la realització de deu entrevistes exploratòries a agents socials de la ciutat: representants de grups de dones o d'associacions de veïns/es, representants del món empresarial, representants dels sindicats i regidors/es (vegeu llistat de les entrevistes exploratòries realitzades a l'annex 7.1.). Aquestes entrevistes s'han realitzat entre els mesos de febrer i abril de 2006, s'han gravat i posteriorment s'han transcrit de manera resumida per ressaltar-ne les informacions més rellevants.

La segona fase del treball de camp ha estat la principal i ha consistit en la realització de trenta entrevistes en profunditat (deu a cada un dels barris estudiats: Centre, Ègara i Roc Blanc) a dones terrassenques de 25 a 50 anys i amb perfils familiars i professionals variats. Aquestes entrevistes s'han realitzat entre els mesos de març i juny de 2006. En relació a les característiques de les dones entrevistades cal recordar que en el context d'un treball qualitatiu no cerquem una representativitat estadística, sinó només assegurar que el grup de dones entrevistades és diversificat en relació a trets bàsics com l'edat, la situació familiar, els estudis o les professions. A continuació resumim com es distribueixen aquests perfils.

a) Concretament pel que fa als grups d'edat s'han entrevistat:

- 6 dones de 25-29 anys
- 4 dones de 30 a 34 anys
- 7 dones de 35 a 39 anys
- 7 dones de 40 a 44 anys
- 6 dones de 45 a 50 anys

b) Pel que fa a l'estat civil s'han entrevistat:

- 3 dones solteres
- 23 dones casades
- 3 dones separades/divorciades
- 1 dona vídua

c) Pel que fa als fills/es s'han entrevistat:

- 7 dones sense fills/es
- 18 dones amb fills/es menors de 14 anys
- 5 dones amb fills de 14 anys o més

d) Pel que fa a la situació laboral s'han entrevistat:

- 2 inactives
- 3 aturades
- 3 ocupades a temps parcial
- 21 ocupades a temps complet

e) Pel que fa al perfil professional s'han entrevistat:

- 5 administratives
- 4 operàries
- 4 autònomes i/o empresàries
- 2 professores
- 3 dependents de comerç
- 7 altres professions

f) Pel que fa al nivell d'estudis hem entrevistat:

- 10 dones amb estudis primaris
- 12 dones amb estudis secundaris
- 8 dones amb estudis universitaris

La localització de les dones entrevistades s'ha fet a partir de diferents vies paral·leles per tal d'incrementar la diversitat de les fonts. Concretament han aportat contactes per fer entrevistes els grups de dones i de veïns, les associacions empresarials, personal de l'Ajuntament, centres educatius i entitats dels barris, a més d'alguns contactes personals i d'altres facilitats per les mateixes dones entrevistades. Cal assenyalar que aquest procés de presa de contacte no és senzill perquè no tothom accepta fàcilment fer una entrevista gravada sigui per desconeixement dels objectius, per desconfiança, o per manca de temps disponible, per tant no tots els primers contactes culminen amb la realització de l'entrevista. A més de les negatives inicials hi ha hagut renúncies un cop conegut el tema o altres detalls de l'estudi, per problemes de calendari o per negativa a la gravació de la conversa. D'altra banda també hi ha hagut entrevistes que fins i tot un cop acceptades i concertades no s'han arribat

a realitzar perquè la persona no s'ha presentat a la cita o l'ha posposada repetidament per motius diversos. Podem dir doncs que per realitzar finalment les trenta entrevistes en profunditat, que són objecte d'anàlisi, es van haver de contactar a la vora de quaranta entrevistades potencials.

El lloc de realització de l'entrevista ha estat sempre escollit per l'entrevistada, per tal de facilitar l'entorn en el que se sentís més còmoda i li resultés més fàcil i accessible. D'acord amb aquest criteri la majoria de les entrevistes s'ha realitzat al domicili de l'entrevistada, alguna s'ha realitzat en algun local alternatiu i alguna s'ha hagut de realitzar al carrer, dificultant les condicions de la gravació i la transcripció. Les entrevistes en profunditat s'han gravat per tal de recollir tot el contingut de l'entrevista i facilitar la fluïdesa del diàleg sense que l'entrevistadora hagués d'estar pendent de prendre notes. La durada mitjana d'aquestes entrevistes ha estat de 50 minuts.

Aquest treball de camp ha requerit, a continuació, moltes hores de despatx dedicades a la transcripció literal dels arxius de veu i a la codificació d'aquestes transcripcions en base a una llista de conceptes clau prèviament elaborada en funció dels objectius de l'estudi per permetre la seva posterior anàlisi¹.

D'altra banda i en paral·lel amb la primera fase del treball de camp, s'ha realitzat l'estudi de l'oferta horària als diferents barris mitjançant l'observació directa dels rètols exteriors dels comerços dels principals carrers comercials de cada barri, complementada amb la consulta telefònica, la consulta a Internet i la informació extreta de les entrevistes exploratòries i de les fitxes informatives elaborades en el marc del Consell Municipal d'Igualtat. La informació recopilada s'ha resumit en diverses taules i s'han fet una sèrie de mapes que ens mostren la dinàmica horària de la ciutat. En relació a aquest tema dels horaris també s'ha fet un seguiment de la premsa general per tal de copsar l'estat d'opinió i el context social en relació a qüestions com els horaris comercials o la modificació de l'horari i el calendari escolar. Posteriorment s'ha procedit a l'anàlisi dels resultats i la seva plasmació en taules, gràfics i mapes. Per a l'elaboració dels mapes s'ha comptat amb les bases cartogràfiques proporcionades pel servei de Cartografia de l'Ajuntament de Terrassa. Finalment s'ha procedit a la redacció de l'informe final, que aborda fonamentalment els aspectes següents: l'anàlisi de l'ús del temps de les dones, l'estudi dels horaris dels serveis públics i privats dels barris estudiats, la detecció dels desajustaments entre ambdós aspectes i la proposta de recomanacions o accions operatives aplicables per part de l'administració municipal o altres agents socials.

1.4. Àrees d'estudi

L'àmbit d'estudi d'aquest treball és la ciutat de Terrassa, coincidint amb l'àmbit d'actuació de les dues entitats promotores: la Regidoria de la Dona de l'Ajuntament de Terrassa i Foment de Terrassa. Ara bé per a la realització del treball de camp el document del projecte de recerca especificava, a proposta de les entitats promotores, la voluntat de treballar en tres barris en concret: els

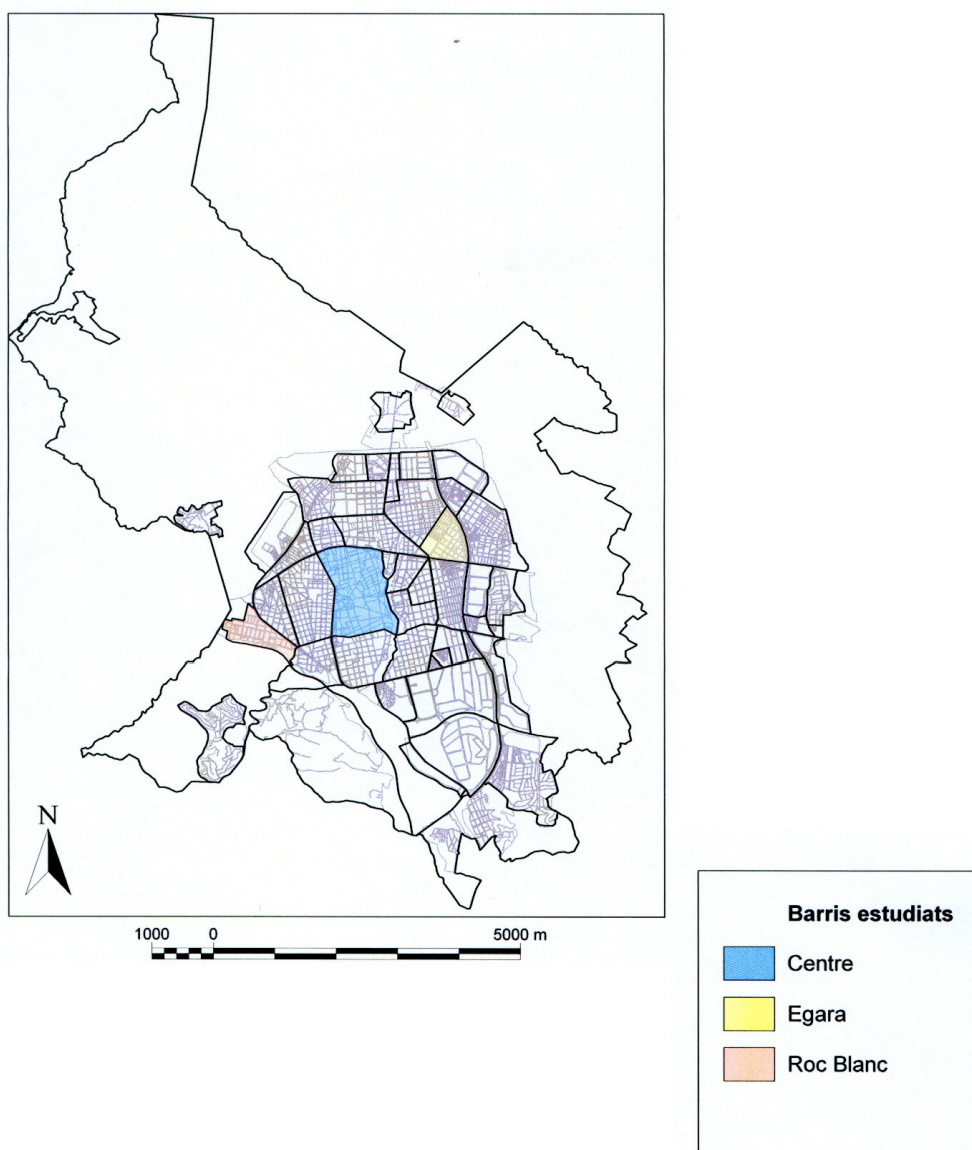
---

¹ Les transcripcions d'aquestes entrevistes, que són confidencials i anònimes, estan dipositades al Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

barris Centre, Ègara i Roc Blanc. Es tracta de tres barris amb característiques sociodemogràfiques ben diferenciades i per tant representatius de la diversitat de barris que componen el teixit urbà de la ciutat de Terrassa. Aquestes diferències es troben resumides en les següents taules comparatives i a continuació es descriuen les principals característiques de cada una d'aquestes àrees d'estudi. La localització dels tres barris en el conjunt de la ciutat de Terrassa es troba reflectida en el Mapa 1.

Mapa 1

Localització de les àrees d'estudi a la ciutat de Terrassa

Font: Elaboració pròpia a partir de les bases cartogràfiques del Servei Cartogràfic de Terrassa

Taula 1. Estructura d'edats de les àrees d'estudi i de Terrassa (dades de 2004)

	TERRASSA	CENTRE	ÈGARA	ROC BLANC
% Població 0-9 anys	10,7	13,6	9,27	17,11
% Població 10-19 anys	9,67	9,17	8,81	8,32
% Població 20-29 anys	16,5	12,62	11,24	14,91
% Població 30-39 anys	18,67	18,58	17,92	31,21
% Població 40-49 anys	14,18	15,1	12,92	11,68
% Població 50-59 anys	10,93	10,41	9,24	6,39
% Població 60-69 anys	8,13	7,46	9,47	5,09
% Població 70-79 anys	7,32	7,47	9,5	3,54
% Població 80 i més a.	3,92	6,03	3,83	1,74
% Població nascuda a Terrassa	48,31	58,06	39,17	49,38
% Població nascuda resta Espanya	25,27	11,25	31,11	21,72
% Població nascuda a l'estranger	10,90	7,70	19,66	4,70

Font: AJUNTAMENT DE TERRASSA (2005). *Anuari Estadístic de Terrassa. Terrassa en xifres*. Terrassa, Ajuntament de Terrassa.

Taula 2. Nivell educatiu de la població de les àrees d'estudi i de Terrassa (dades de 2004)

	TERRASSA	CENTRE	ÈGARA	ROC BLANC
% no sap llegir ni escriure	3,02	0,83	4,81	1,90
% sense estudis	13,13	5,21	15,65	9,30
% estudis primaris	28,7	18,4	32	23,3
% estudis secundaris	41,8	46,5	40,3	55,92
% amb estudis superiors	9,16	25,46	3,44	6,85

Font: AJUNTAMENT DE TERRASSA (2005). *Anuari Estadístic de Terrassa. Terrassa en xifres*. Terrassa, Ajuntament de Terrassa.

Taula 3 Activitat, atur i ocupació de la població de les àrees d'estudi i de Terrassa (dades de 2001)

	TERRASSA	CENTRE	ÈGARA	ROC BLANC
Taxa d'activitat	60,20	60,48	57,18	73,58
Taxa d'activitat homes	70,64	69,41	68,27	82,71
Taxa d'activitat dones	50,27	52,70	46,15	64,51
Taxa d'atur	10,82	7,30	13,28	9,74
Taxa d'atur dones	14,88	9,16	19,28	16,52
Taxa d'atur homes	7,18	5,68	9,20	4,41
% Pob. ocupada Serveis	57,53	71,65	52,35	52,70
% Pob. ocupada Indústria	12,24	22,55	15,93	11,93
% Pob. ocupada Construcció	29,70	5,22	31,05	34,91
% Pob. ocupada Agricultura	0,52	0,58	0,67	0,46

Font: AJUNTAMENT DE TERRASSA (2005). *Anuari Estadístic de Terrassa. Terrassa en xifres*. Terrassa, Ajuntament de Terrassa.

1.4.1. Barri Centre

El barri del Centre, situat al cor de la ciutat de Terrassa, és el més gran del districte 1, amb una superfície de 1.355.850m². Es troba limitat tant al nord com al sud per dues vies de pas molt importants, per una banda el passeig 22 de juliol i per l'altre la carretera de Montcada. En el seu límit oest s'hi troba la rambla d'Ègara i a l'est trobem tres carrers continus que defineixen la seva

forma: el carrer Mas Adei, el carrer Topete i el carrer Sant Antoni. (Ajuntament de Terrassa, 2003).

Aquest barri es remunta, en els seus orígens, al segle XI, moment en el que s'inicia la formació d'una ciutat medieval que creixia i que es va anar estenent, fins al segle XV, configurant una ciutat emmurallada que resseguia els carrers que avui coneixem amb els noms de Gavatxons i del Vall, el raval de Montserrat i el portal de Sant Roc (Ajuntament de Terrassa, 2003).

El Centre, era el punt de partida d'una ciutat, Terrassa, que amb el temps esdevingué un gran nucli industrial. Hi destacaven els tallers tèxtils i, posteriorment, els vapors industrials. Amb el pas del temps, però, el creixement econòmic de la ciutat ha desviat la indústria cap a la perifèria, deixant pas a uns sectors molt forts en la definició dels espais centrals de la ciutat: l'habitatge i el comerç. Aquests pilars, construcció i serveis, juntament amb l'elevada concentració d'entitats i associacions culturals i polítiques són trets distintius d'aquest barri (Ajuntament de Terrassa, 2003).

Pel que fa al perfil socio-demogràfic, segons les dades obtingudes dels informes elaborats per l'Anuari Estadístic de Terrassa, l'any 2004, el barri del Centre comptava amb 15.980 habitants. Segons la piràmide d'edats corresponent al mateix any, el major volum de població està comprès en la franja de 30 a 39 anys. Per sota d'aquestes edats hi ha una important disminució en el nombre d'habitants, reduint-se fins a la meitat en la franja de 10 a 14 anys. En canvi, però, en edats inferiors, torna a produir-se un increment de població degut a un recent augment de la natalitat. Cal destacar, també, que si mirem les edats més avançades, les de 80 i més anys, presenten un important percentatge de dones degut a que la seva esperança de vida és més elevada. En termes generals podem concloure que l'envelliment és una de les característiques d'aquest barri. (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Pel que fa a l'origen de la població que conforma el barri, més de la meitat, un 58,06% de la població són nascuts a Terrassa, mentre que el volum d'estrangers és molt baix, 7,70%. Aquesta menor presència de població estrangera pot estar relacionada amb l'elevat preu de l'habitatge al Centre en comparació amb altres barris de la ciutat (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Respecte a altres indicadors socials, es pot dir que la població sense nivell d'instrucció és molt escassa, l'any 2004 representava només un 0,83% de la població del barri. En canvi al barri Centre el nombre de persones amb titulacions superiors és més important que a d'altres barris de Terrassa, concretament un 25,46%. En paral·lel trobem un baix percentatge de la població analfabeta, que es correspon amb les generacions més velles de la població (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Fent quatre pinzellades de les dades econòmiques, la taxa d'activitat femenina al Centre és d'un 52,70 mentre que la masculina és força més elevada, concretament 69,41. Un 71,65 % de la població ocupada ho està en el sector serveis, seguidament trobem la indústria, amb un 22,55%, i en menys d'un 6% l'agricultura i la construcció (Ajuntament de Terrassa, 2005).

1.4.2. Barri d'Ègara

El barri d'Ègara es troba localitzat al districte 6 de la ciutat de Terrassa i compta amb una superfície de 420.209m² que representa un 13% de la superfície del districte (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Caracteritzat per la seva forma triangular, es troba limitat per quatre carrers: de nord-oest a sud-est l'Avinguda del Vallès, que segueix la línia dibuixada per la riera de les Arenes, el límit del barri continua pel passeig 22 de juliol al sud, i el triangle es tanca per l'est amb l'Avinguda de Jaume I i el carrer del Periodista Grané.

Urbanísticament, el barri d'Ègara va néixer l'any 1952 davant de la necessitat de crear nous habitatges d'iniciativa pública per la forta onada immigratòria que es va produir als anys 40 a la ciutat. Durant aquest període es va produir molt habitatge d'autoconstrucció i també va sorgir l'anomenat polígon Ègara, que consistia en cases unifamiliars adossades a blocs d'habitatges d'un màxim de dos pisos i planta baixa amb pati. Poc a poc el paisatge del barri es va anar diversificant amb la proliferació de més indústries, casetes i blocs de pisos al llarg de la Carretera de Castellar, eix central que divideix el barri (Oliva, 1995).

Segons les dades estadístiques consultades, en termes demogràfics, Ègara és un barri amb la població envellida, tot i que el principal grup d'edat és el de la franja compresa entre els 25 i 40 anys, format població jove que està arribant atret per la construcció d'habitatge nou. Pel que fa al grup d'edat més avançada es correspon amb la població immigrant que es va instal·lar al barri fa dècades i que ha anat envellint amb ell. Pel que fa a la natalitat és més aviat minsa, representant únicament un 5% (PER MIL) de la població (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Analitzant l'origen de la població del barri segons el seu lloc de naixement, destaca la presència d'un gran percentatge de població nascuda a diferents punts d'Espanya, en concret un 31,11%, percentatge proper al de població nascuda a Terrassa, que representa un 39,17%. Aquest elevat percentatge d'immigrants ha estat una característica pròpia del barri al llarg de la seva història, inicialment procedien de la resta d'Espanya i d'un temps ençà provenen de l'estranger, concretament es calcula que l'any 2004 un 19,66% de la població resident al barri era població estrangera (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Pel que fa al nivell d'instrucció, trobem que en aquest barri el nivell educatiu és inferior al dels altres barris objecte d'estudi, així com respecte al conjunt de Terrassa, atès que només un 3,44% de la població té estudis superiors i el percentatge de població analfabeta és d'un 4,81%. És el barri amb menor grau de formació i aquest fet es reflecteix en taxes d'activitat més reduïdes (57,18%), en taxes d'atur més elevades (13,28%) i en la distribució dels ocupats entre els sectors d'activitat (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Per últim els sectors econòmics que concentren major nombre de treballadors són els serveis amb un 52,35% seguit de la indústria i la construcció amb valors de 15,39% i 31,05% respectivament. Tot i que el valor de l'agricultura és molt petit, 0,67%, és el més elevat dels tres barris objecte d'estudi.

1.4.3. Barri de Roc Blanc

El Barri de Roc Blanc es troba situat al districte 4 de la ciutat de Terrassa i compta amb una superfície de 461.068m² que representa un 7,36% de la superfície del districte (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Aquest barri, situat a les afores de Terrassa, té un dels seus límits en una via interurbana molt important, l'autopista C-16, cosa que priva el seu creixement cap a al sud. En el seu marge oest, el barri ha crescut gairebé fins al terme municipal de Viladecavalls i està limitat pels carrers Bailén, Nàpols, i Pablo Iglesias. En diagonal, de nord-oest a sud-est, es troba la Ronda de Ponent, que defineix la forma triangular que caracteritza el barri, i que finalitza el seu recorregut al Pont de la carretera d'Olesa, lloc d'encreuament amb l'última via que limita el barri a la part est, la carretera de Martorell.

Roc Blanc és un barri molt antic, que remunta els seus orígens a finals dels anys 40 i principis dels 50 com a barri d'autoconstrucció. Inicialment, les anomenades *Islas Perdidas*, que era el nom que rebia el barri, van créixer sense que aquest creixement quedés recollit en el Pla General d'Ordenació fins força anys més tard, concretament el 1983, any en el que es va aprovar el Pla Parcial de Roc Blanc. (García, 1995).

Cap a l'any 1991 es va produir una ampliació de PGOU del 1983, que va afavorir al desenvolupament del barri, donant-li un nou aspecte i caràcter. Es va configurar un barri més modern, amb moltes zones verdes i habitatge de nova fesomia que han donat lloc, amb el pas del temps, a un barri actual, jove i dinàmic, deixant en l'oblit els moments difícils del seus orígens (Ajuntament de Terrassa, 2001).

Pel que fa al perfil social, la població del barri es concentra principalment en les edats compreses entre els 25 i 40 anys. Justament aquesta població jove, molt recent al barri, és la que està en ple període reproductiu i són els que determinen que la població de 0 a 4 anys també sigui important, arribant a més d'un 10% de la població. Pel contrari, les edats més avançades, més de 60 anys, són poc representatives en aquest barri rejuenit (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Respecte a l'origen de la població, Roc Blanc té un baix percentatge de població estrangera, només un 4,70%. El grup més important és el de la població nascuda a Terrassa amb gairebé un 50%, seguit d'un 24,20% procedent de la resta de Catalunya (Ajuntament de Terrassa, 2005).

Pel que fa al nivell d'instrucció s'observa un baix percentatge d'analfabets, un 1,9%, i un percentatge de població amb estudis superiors d'un 6,85%. Aquests

valors, en comparació al barri del Centre, expressen menys grau de formació en la població de Roc Blanc.(Ajuntament de Terrassa, 2005).

Analitzant les dades econòmiques del barri, s'observa que la taxa d'activitat dels homes supera, en un 18%, la de les dones. Sent 82,71% i 64,51% respectivament. Pel que fa a la taxa d'ocupació, un 90,26% de la població està ocupada, però hi ha una diferència percentual d'un 12% superior per als homes, en detriment de les dones que estan més aturades. Tot i que els valors d'activitat són similars al barri del Centre, analitzant en profunditat les persones aturades, es veu com les dones, a Roc Blanc, surten encara més perjudicades.(Ajuntament de Terrassa, 2005).

Finalment, aquesta ocupació del barri és distribueix en el sectors Serveis, 52,70%, seguit de la indústria, 34,91%, la construcció, 11,93%, i l'agricultura amb una ocupació minsa, un 0,46%. Aquests valors demostren que aquest barri té més presència de població a la indústria i a la construcció, i pot estar condicionat al grau d'instrucció. Menor grau de formació, major presència de persones en aquests dos sectors. (Ajuntament de Terrassa, 2005).